תלמוד בבלי · כללי הש״ס

זה הכלל

רבי אברהם חיים אדאדי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

זה הכלל

רבי אברהם חיים אדאדי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/זה-הכלל/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

א 5
ב 5
ג 7
ד 8
ה 9
ו 10
ז 11
ח 11
ט 11
י 11
יא 11
יב 11
יג 12
יד 12
טו 12
טז 12
יז 12
חי 12
יט 12
כ 13
כא 13
כב 13
כג 13
כד 13
כה 14
כו 14
כז 14
כח 17
כט 17
ל 17
לא 17
לב 17
לג 18
לד 18
לה 18
לו 18
לז 18
לח 18
לט 18
מ 19
מא 19
מב 19
מג 19
מד 19
מה 19
מו 19
מז 20
מח 20
מט 20
נ 20
נא 20
נב 21
נג 21
נד 21
נה 22
נו 22
נז 22
נח 23
נט 23
ס 23
סא 23
סב 23

סג 23
סד 23
סה 24
סו 24
סז 24
סח 25
סט 25
ע 25
עא 25
עב 25
עג 25
עד 25
עה 26
עו 26
עז 26
עח 26
עט 26
פ 27
פא 27
פב 27
פג 27
פד 27
פה 28
פו 28
פז 28
פח 28
פט 28
צ 28
צא 28
צב 29
צג 29
צד 30
צה 30
צו 30
צז 30
צח 30
צט 30
ק 30

קונטריס זה הכלל כללים שבאו לידי דרך לימודי - נכון למועדי

א

אנקלוס הגר, ב' היו, אחד בימי הלל ושמאי ואחד בימי ר"א ור"י, כ"כ בסדר הדורות. ובזה ניחא מה דהוה ק"ל דבז"הק (ח"ג דע"ג ע"א) איתא, ינוחון אבהן דעלמא הלל ושמאי דהכי עמדו לאנקלוס דלא אמרו ליה מילי דאורייתא עד דאתגזר. ע"כ. וידוע דהלל ובנו שמעון וגמליאל ושמעון נכדי הלל מלכו מאה שנה קודם החרבן, כמ"ש בשבת דט"ו, ור"ג זה בן בנו של הלל כתב שם רש"י הוא רבן גמליאל הזקן ור"ש בנו שנהרג בעשרה הרוגי מלוכה, ואיתא בע"ז די"א כשמת ר"ג הזקן קרע עליו אנקלוס בשבעים מנה צורי, וצ"ל שהאריך ימים רבים, שהרי מזמן הלל זקנו של רשב"ג זה נתגייר ואלו בריש מגילה איתא דאנקלוס הגר תרגם את התורה ע"פי ר"א ור"י, מוכח דהיה אז צריך להם, ותו דר"א ור"י תלמידי ריב"ז היו כנודע וריב"ז מתלמידי הלל והוא קטן שבהם כמ"ש בסוכה דכ"א ובתרא דקל"ד וריב"ז נתמנה נשיא אחר הריגת ר"ש בנו של רשב"ג הזקן ומלכותו אחר החרבן היה אלא מוכרח דתרי אנקלוס הוו. ועיין בתוספות על התורה סדר משפטים, שכתבו על אנקלוס דנתגייר אחר החרבן בימי ר"א ור"י, ואיתא בגיטין כשרצה להתגייר אסקיה לטיטוס בנגידא לידע מעלתן של ישראל, ובע"ז דף י"א אנקלוס בר קלונימוס אגייר שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה וכולם נגררו אחריו להתגייר, וכל זה ודאי על אנקלוס השני וטיטוס הוא שהחריב הבית כנודע ומוכח ממה דאסקיה בנגידא דאחר החרבן נתגייר, וגירותו עם ר"א ור"י. איברא דר"א ור"י ודאי שראו החרבן, שהרי סתם ר"י הוא בר חנניה כנודע ומבואר בסוכה דג"ן שהיה בזמן הבית. ובכל מקום בש"ס מקדים ר"א לר"י וכיון דר"י בזמן החרבן וראה הבית, כן הוא בר"א ובבתרא דצ"ט איתא תניא אנקלוס הגר אומר וכו':

ב

כתב הפר"ח י"ד דרבי ייסא הנז' בזהר דשרי למיכל תרנגולא בחלבא הוא כסברת ר"י הגלילי א"נ דרבי ייסא הנז' הוא עצמו ר"י הגלילי וכ"כ הרב לחם חמודות ע"כ. ובס' בני יוסף למהר"י טנוג'י בזרע יצחק ששם דמ"ז סיים על דברי הפר"ח הנז' ואע"ג דבהאידרא רבא נזכר רבי ייסא ורבי יוסי י"ל דההוא רבי יוסי הוא בר חלפתא עיין בספר יבין שמועה ד"ו אבל רבי ייסא הוא ר"י הגלילי כל זה אנו צריכים לומר להעמיד דברי המחברים ע"כ אחר המח"ר בדבר שאין לו קיום והעמדה יפה שתיקה דהרי הוכח יוכיח מהרד"ף

במזמור לדוד דע"א דר"י הגלילי הוא תלמיד חבר לר"עק ור"עק תלמידו דרשב"י כנז' בפ' הבע"י ואיך יתכן דמי שהיה חבר לרבו להיותו לתלמיד לו וגם בנסתרות א"א יעו"ש וכ"כ הרב חיד"א בשיו"ב אשר לו בסוף ח"ש ח"א ד"ח דר"י הגלילי במקומו היה מורה ובא להיתר תרנגולת בחלבא ומדברי הזהר משמע דקיבל מרשב"י כמה שאמר לו אסיר לך ובאידרא רבה קבעיה לר"י בעשירי ושם הביא דברי הרב בני יוסף הנז' וסיים ולי נראה להפך ע"כ ובשירי שירים ששם הביא מהאגדה דראב"ע פרע כתובת ר"י הגלילי והביא מהתוס' דע"ז שהביא מהרד"ף דר"י הגלילי ת"ח לר"עק וי"ל ביותר ביאור שכן הוא:

איברא דבב"ר פרשה י"ב ובויקרא רבה פרשה ל"ד והובא בירושלמי דכתובות משם בארה"ד דראב"ע תלמידו דר"י הוה ואע"ג דר"י הגלילי שם קוראו רבי אולי משום יחוסו שהיה עשירי לעזרא כמ"ש בברכות דכ"ז או מפני עושרו כנז' כמ"ש בשבת דנ"ד ואמרו בסוף סוטה משמת ראב"ע פסק העושר מן החכמים מ"מ אח"ך נתחכם ונעשה חבר דהרי בגיטין דפ"ג כשנכנסו ד' זקנים להשיב על דברי ר"א מונה לר"י הגלילי ור"ט וראב"ע ור"עק ופ"ה דמ"ק דכ"ח משא"כ רשב"י הוא מדור אחר שחביריו הם ר"מ ור"י סתם שהוא בר אלעאי כנודע ור"א סתם שהוא בן שמוע ור"י סתם שהוא בן חלפתא כנז' בפרק הבע"י ובסנהדרין דפ"ה מונה לרבי נחמיה מתלמידי ר"עק וכן ראב"י כמ"ש ביבמות דצ"ג ובסוף ברכות מוכח כן כשנכנסו לכרם ביבנה ושם מונה עמהם ר"א בנו של ר"י הגלילי וכן הובא במדרש חזית ע"פ סמכוני בקצת שינוי וכיון דר"א בנו של ר"י הגלילי מדורו של רשב"י בהכרח דר"י אביו מדורו שלפניו גם מ"ש הרב בני יוסף שם דר"י הנז' בהאידרא הוא בן חלפתא חוץ ממ"ש הרב חיד"א דשם קבעיה בעשירי ר"ל שהוא למטה מהחבירים הנז' שם ואילו ר"י בן חלפתא חבר הוא לרשב"י ובכל מקום מקדימו לרשב"י ובזהר נזכר דנשק ידוי דרשב"י ולא יתכן זה על ר"י בר חלפתא חבירו ולא עוד דרבי ייסא ענשו רשב"י כנז' בח"ג דע"ט וזה לא יתכן לא על ר"י בן חלפתא וכ"ש לא על ר"י הגלילי חבירו של רבו ר"עק ובמעילה די"ז כשענש לר"א ב"ר יוסי שהוא בר חלפתא תכף חזר בו וראיה חותכת לכל זה דבזהר מבואר בח"א ד"ד ובאידרא זוטא דרשב"י קדם בפטירתו לרבי יוסי ואלו במדרש חזית ובמדרש ס' נשא שאל רשב"י לר"א בנו של ר"י שמעת מאביך מהו בעטרה שעטרה לו אמו וכו' משמע דכבר נ"נ דר"י:

וממוצא דבר לא אדע שכו"ל מה שמונה הרמב"ם בפתיחתו בחבורה שאחר החרבן ר"ט ור"עק ור"א המודעי וראב"ע ובחבורה שאחריה מונה לר"מ ור"י ורבי נתן ור"י הסנדלר ור"י הגלילי ור"א בן שמוע ע"כ ואיך יתכן דר"י הגלילי ת"ח לר"עק ונמצא עמו ועם ר"ט ועם ראב"ע בגיטין שם להיותו מדור שאחר ר"ט ור"עק ותו איך מקדים בזמן לראב"ע

שלדעתו הוא מהחבורה ראשונה דר"י הגלילי מהשניה והרי מבואר ממש"ל דאינו ואדרבה ר"י הגלילי הוא גדול מראב"ע:

ג

איתא בב"ר פרשה א' פעם אחרת היה יום סגריר ולא באו לועד נכנסו התינוקות ואמרו נעביד ועדא דלא ליבטיל ואמרו מה הוא דכתיב מ"ם וכו' וסיימו אותם והיו כולם חכמים גדולים ואמרו ר"א ור"י ור"עק מנהון וכ"ה בירושלמי בפ"ק דמגילה אלא ששם לא נזכר ר"עק והביאוהו זה התוס' בשבת דק"ד ושם הרגישו מר"א דאיתא בפרקי ר"א לא למד תורה עד שהיה גדול היינו שלא עסק עד שהיה גדול ע"כ ובגיליון ב"ר אשר לי כתוב לא ידעתי למי מקדושים כתוב למ'ר שהרי ר"עק בן ארבעים שנה עד שלמד תורה ע"כ והאמת שכ"כ התוס' בבתרא דף קי"ג מהספרי וכ"ה באבות דר"ן פ"ו ושם איתא שהלך הוא ובנו ללמוד ואחז הוא בראש הלוח ובנו בראש הלוח ולא ידעתי אמאי התוס' שם בשבת לא הרגישו על ר"עק כמו שהרגישו על ר"א אם לא שנאמר שגם בב"ר לא גרסי ר"עק ואחר החיפוש ראיתי להרב חיד"א בכסא רחמים באבות דר"ן שם שדקדק ממ"ש שם ולא שנה כלום היינו משנה לבד לא ידוע אבל קרא מקרא ושכ"כ בס' בנין יהושע וכ"נ עוד ממ"ש שם חזר ללמוד תורה ומה שהקשה מהרי"ץ בס' שמחת יהודה שם על מ"ש שם ע"ז ממ"ש שם כתבו לו א"ב ולמדה ע"כ י"ל לפי דעת הרב שר"עק לא קרא כלל אבל האמת אינו כן א"נ בשביל בנו היה ואלו הרב מהרי"ץ נזכר מדברי הב"ר הנז' אדרבה היה מסייעו מזה דמוכח דקרא ר"עק דוגמא למ"ש התוס' שם בשבת גבי ר"א היינו שלא עסק דוקא ושם באבות דר"ן קאמר בן כ"ב שנה עד שלמד תורה ועיין בב"ר פ' מ"ד שהיה חורש בשדה וברח מאביו והלך אצל ריב"ז ללמוד תורה וקרא ושנה עד שעלה ריח מפיו והלך אביו שם להדירו מנכסיו יעו"ש ומה שמבואר בנדרים ד"ג שתכף שנשא ר"עק עם בת כלבא שבוע הלך ללמוד תורה אשה שניה היתה וכמו שלמדנו הרב חיד"א בככר לאדן דרל"א ממשנה ערוכה בפ"ג דידים והיו לו בנים ממנה ובזה אתנח לן איך נתעכב כ"כ מלבוא כשהלך מבת כלבא שבוע ללמוד תורה ולא חש למצות פ"ור והא דאיתא בפסחים דמ"ט דאמר ר"עק כשהייתי ע"ה אמרתי מי יתן לי ת"ח וכו' יש כמה מיני ע"ה כמ"ש בכתובות דס"ב ובסוכה דכ"ב ובשגם היה קורא מקרא ונתחכם כ"כ ר"עק עד שהיה רבי יהושע רבו נושק את האבן שהיה יושב עליה בב"המ וקראה סיני כמ"ש במדרש חזית ע"פ לריח שמניך:

ד

אנא נפשאי כתבית בספ"הק השמר אמת בסוף ק"א והוכיח אברהם דסתם ר"א האמורא שהוא בן פדת לאו תלמיד גמור לר"י כי אם ת"ח ועתה ראיתי בס' יוחסין שכ"כ מהירוש' דסנהדרין והוא הוא הירושלמי שהזכיר הרב יד מלאכי והניחו בצ"ע וכ"ה דעת הרדב"ז בלשונות הרמב"ם סקצ"ה דכתב על פלוגתא דר"י ור"א אטו גברא אגברא קרמית ולא כמ"ש הרשב"ץ ח"ג סקל"ה דתלמיד גמור הוה וראיתי בס' אהל ישרים הנד"מ ד"מ ע"ד שהשיב על דברי הרב יד מלאכי והביא לנו מחולין ד"נ דקאמר ר"י ור"א דא דאמרי תרווייהו והאי לישנא לא שייך לרב ותלמיד וכן אנכי מצאתי כהאי לישנא בברכות דף יו"ד ודנ"ה ובעירובין ד"ך וביומא דכ"ה ובסוטה ד"מ ובביצה ד"ו ובסוף חגיגה ובשבת דק"מ וגיטין דע"ב ובתרא דט"ו וסנהדרין דק"ג ובמנחות דצ"ח וצ"ט ובריש מדרש רות וכיוצא בזה איתא בקמא דק"ד ויבמות ד"ך פליגי אהדדי חד אמר וחד אמר ובבתרא ד"ג ע"א חד אמר וכו' וכן בע"ז דל"ב פליגי בה ר"י ור"א חד אסר וחד שרי ומהאי לישנא משמעת לה דתלמידו הוא ועדיפא מינה איתא בקידושין דמ"א אשתמיטתיה לר"י הא דר"א ומהרימ"ט שם עמד בזה איך קאמר הכי כיון דר"א תלמידו ולדידן כפי האמור ניחא ובשבת דט"ו איתא אר"י אר"ל אמר ר"י אמר ר"א הרי דר"י אמר משם ר"א ג"כ וכשם שר"ל אינו תלמיד גמור לכ"ע דאל"כ אין דרך שהרב יאמר שמועה משם תלמידו כמ"ש רש"י במציעא ד"מ והתוס' בחולין די"ט ה"נ קאמר ר"י שמועה מר"א אלמא דהוא ור"ל שוים הם והא דאיתא בכתובות דכ"ה חזייה ר"ל לר"א בבישות ובהאי לישנא איתא בנדה דז"ך על שמואל דחזייה לרב יהודה בבישות וידוע דרב יהודה תלמיד גמור לרב ושמואל י"ל כיון דר"ל גיסו דר"י לא היה מחשיבו לר"א כ"כ ואע"ג דשוה לו וקראוהו בש"ס דנדה מארה דארעא דישראל ומ"ש בס' אהל ישרים ממציעא דפ"ד דלא היה מתחילה תלמידו דר"י כבר קדמו מרן בכללים דכ"ה והרב חיד"א בפ"ע שם יישב על נכון ומאי דאיתא בריש ברכות ר"א חלש על לגביה ר"י חזייה דהוה בכי וכו' אי משום תורה שנינו אחד המרבה וכו' י"ל אע"ג דתלמיד חבר הוא לו מ"מ ר"י קשיש מניה ולפי רוב השנים למד יותר דר"י בימי רבי נולד כידוע א"נ אולי זה אחר שנסמך ר"א ובהכרח דלא יבול ללמוד כמקודם כמ"ש כן על ריב"ל בש"ר סדר וארא:

ועפ"ז יש ליישב מה שהקשה בס' זהב שיבה שם בברכות שרש"י כתב שם שלא היה עשיר משמע דגם עני לא היה ובתענית דכ"ה מבואר דהיה עני וי"ל דההיא דתענית קודם שנסמך ואחר שנסמך נמי לא היה אץ להעשיר וצדיק הוא בכל דרכיו דבמגילה דכ"ח כי

הוו משדרי ליה מבי נשיאה לא הוה שקיל ובירושלמי דפ"ק דמציעא איתא דהיה עושה המצאות שיפלו ממנו מעות שיקחום העניים ובודאי שזה אחר שנסמך:

ואת זה ראיתי בס' שדה יצחק הנד"מ שיישב על קושיית ס' זהב שיבה הנז' דרש"י דקדק זה ממ"ש שם אין אדם זוכה לשני שלחנות ע"כ ולא ידעתי מה תיקן צא ופרנס לי סוגיא דתענית דהוה דחיקה ליה שעתא טובא עבד מילתא ולא הו"ל למטעם מידי קיל ברא דתומא ושדי בפומיה וכו' וא"ל הקב"ה אי בעית דאחרוביה לעלמא וכו' ואה"נ אחר שנסמך נהפך המזל לטובה דלפעמים ע"י זכות משתנה וכמ"ש התוס' בשבת דקנ"ו ומ"ש בס' הנז' דאם הוא על מזון ממש לאכול מה ראיה מביא מהא דאין אדם זוכה לב' שלחנות דאיירי בעושר גדול כרבי ע"כ ולא ידעתי מי הגיד לו דמי שמזונו מצוי לו לחם לאכול ובגד ללבוש בלי טורח אינו נקרא עשיר ושנינו איזהו עשיר השמח בחלקו ואע"ג דאמרו על רבי שזכה לשתי שלחנות לאו למימרא דוקא כרבי הוי זכי לשתי שלחנות והרב חיד"א בככרו דרמ"ו ע"ב כתב דהמסתפק בהכרחי נקרא עשיר כ"ש כשהיה ספק בידו ג"כ לתת לעניים כמ"ש מהירוש' ומ"ש בברכות אי משום בני כבר ידוע דבש"ס איתא טובא רבי פדת והוא ב"ר מניה דמר ר"א כבר התוס' בנדה ד"ט כתבו בזה דאח"ך היו לו:

ואיברא שיש רבי פדת אחר אביו של ר"א כמ"ש הרב חיד"א ביבמות וכמ"ש בס"הק הנ"ל שם על רבי פדת הנז' ביבמות דקי"ד ובריש פ"ב דע"ז כתבו התוס' והרא"ש על רבי פדת הנז' שהוא בריה דר"א וחזות קשה הוגד לי דהרב חיד"א שם בככרו דקצ"ג כתב על סוגיא זו דע"ז וז"ל הוזכר רבי פדת כמו שהוזכר ביבמות דקי"ד ועיין ביבין שמועה מ"ש ריש ספרו ע"כ ואם בא לומר דאותו הנז' בע"ז הוא הנז' ביבמות הוא הפך דבריו שכתב בפ"ע ביבמות דאותו הנז' שם הוא אביו של ר"א ואלו זה דע"ז מבואר בתוס' והרא"ש דהוא בנו של ר"א ואם בא לומר דאותו הנז' ביבמות שהוא אביו של ר"א הוא הנז' בע"ז הוא הפך התוס' והרא"ש ששם ואם דעתו דלא כוותייהו הו"ל לפרש:

ה

סתם ר"נ הנז' בש"ס לרש"י הוא בר יצחק ולהתוס' הוא בר יעקב כנודע את זה ראיתי בהיותי על אדמת הקדש בגליון של ספר שער יוסף בכ"י ידו ממש דהקשה על זה בין לרש"י בין להתוס' לרש"י ממ"ש בריש סוטה ר"נ בר יצחק לא מינה ולא מקצתה ובפ"ק איתא ר"נ אמר לא יאי יוהרא לנשי וכו' וכן להתוס' קשה ממ"ש הם בע"ז דל"א ע"א ד"ה ר"נ אמר גילוי דכתב ולא אית ליה מ"ש לקמן בגבינות טעמא דגילוי אלא הטעם

שמעמידים אותה בשרף ערלה ומ"ד הכי הוא ר"נ בר יצחק וקשיא זו מאחד חכם אשכנזי ואי מהא ל"ק אם לדעת התוס' ממ"ש בע"ז התוס' ששם הם מרבינו פרק כמ"ש בשה"ג ח"א דפ"ו ואימא דסבר רבינו פרץ כרש"י ולרש"י נמי ל"ק מסוטה למ"ש במגילה דלעולם לא מינה ולא מקצתה אך לנשים יש להזהירם ביותר שגם ע"פ השכל אין להם להתגאות ורועה אחד אמרן אך מה שיש להקשות הוא ממ"ש בעירובין דמ"ג יתיב ר"נ בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דר"נ משמע דסתם ר"נ הוא בר יעקב ולא בר יצחק והוא כהתוס' ודלא כרש"י וכן מוכח בבתרא דפ"ד ודפ"ה איקפד רבא על ר"נ בר יצחק משמע דהוא תלמידו ולא יתכן על סתם ר"נ שהוא רבו ובברכות דל"ה וכן בכתובות דכ"ד בעי מניה ר"נ בר יצחק מרבא ועיין במציעא דצ"ג ודצ"ד ובנדה די"ט ויומא דכ"ד ובתרא דמ"ו וקכ"ב ומציעא דכ"ח דשלח ר"נ בר רב חסדא לשאול מר"נ בר יעקב ילמדנו רבינו וכו' משמע דלא כהתוס' אלא ר"נ בר יעקב אחר הוה בנו של רב חסדא ואלו סתם ר"נ הוא חבירו של אביו ואחר זמן רב ראיתי בספר הדורות הנד"מ דקכ"ד מה שעמד בזה ומה טוב ומה נעים דברי הגאון המגיה דכל מחלוקת רש"י והתוס' הוא כשנזכר ר"נ סתם הוא לחוד משא"כ אם נזכר בהדי סתם ר"נ רב נחמן בר יצחק אינו בכלל הזה וה"ה אם נזכר עמו ר"נ בר יעקב דמ"ש:

1

ראיתי בס' נשמת חיים בסופו דצ"ב שהקשה על מ"ש התוס' בר"ה דח"י על רבא שחיה שתין שנין רבה בה"א גרסינן שהיה רבו של אביי ורבא והכריחם ממ"ש במ"ק בני חיי ומזוני וכו' דהא רבה ור"ח תרווייהו צדיקי גמורי הוו מר חיה ארבעין שנין ומר שתין שנין אמאי לא הכריחו כן ממ"ש בכתובות דס"ה דחומה דביתהו דאביי אתיא לקמיה דרבא וכו' הרי שמת קודם רבא ובאמת שכן מבואר ביבמות דס"ד וגיטין ד"ס וברכות דנ"ו ואי אפשר לומר בהני רבה בה"א דהא שניהם אביי ורבא הספידוהו לרבה דנ"נ אגב שמדא כמ"ש במציעא ד"פ וקשה לנו על רש"י של ר"ה דגריס רבא באל"ף נמצא דרבא מת קודם אביי ועין רואה בש"ס להפך אבל בין כך ובין כך ל"ק דאביי קשיש יותר מרבא ולכן בש"ס לעולם מקדים אביי לרבא ומה"ט קרי רבא לאביי מר ולא מצינו כן באביי לרבא וכמ"ש התוס' בפ"ק דערבין הביאם מרן בכללי הש"ס דקי"ז ע"א ועיין בס' אהל ישרים ד"ג ומ"ש בסוכה דנ"ג דאביי קמיה דרבא בתמניא ביעי צ"ל רבה בה"א דכל אותם הנז' שם קטן לפני גדול הם ואולי מה"ט קי"ל הלכתא כרבא לגבי אביי חוץ מיע"ל קג"ם משום דרבא בתרא שחיה אחר אביי ובשבת דע"א רבא בתר דשמעה מאביי הדר ביה

ומה שקוראו רבא נחמני כמ"ש בנדרים דנ"ד ע"ב ובשאר דוכתי בש"ש היינו שנתגדל בבית רבה בר נחמני כמ"ש הר"ן שם ואין זה גנות ח"ו ואדרבה שבח הוא לו וא"כ לעולם דחיה שתין שנין ונפטר בחיי רבא שחיה ארבעים שנין לפי שהוא גדול מרבא הרבה שנים ולכן לא הביאו ראיה ממה שבאה חומה דביתהו לדינא לרבא על המזונות ומאי דמוכח בברכות דמ"ח דבני גיל אחד היו עיין להרב חיד"א בפ"ע דמצא כה"ג ובהרב המאירי דגרס אביי ורבא בר רב חנין:

ז

רבי ינאי דהוא רביה דרבי יוחנן אהני לן להקל אבל לא להחמיר. הב"י י"ד סס"ט:

ח

כשאומר זו דברי ר"פ משמע זו ולא כל עד דמפרש הרא"ש בפ"ג דכתובות:

ט

אין לדחות ברייתא דספרי מפני שלא נזכרה בבבלי וירושלמי ותוספתא וסתם ספרי ר"ש אם לא אשכחן מאן דפליג עלה דדברי הכל היא. מרן בבד"ה י"ד ד"ל על סי' רל"ה והביאו כנ"הג שם:

י

אין מקרא יוצא מדי פשוטו היינו שלא להוציאו מפשטו לגמרי כלומר שלא נדרוש בו דרשא בלבד ולא נתפוס פשטו כלל משא"כ אם אנו תופסים פשטו וגם מדרשו. ש"ד הב"י י"ד סקפ"ב:

יא

מוטב לסבול דוחק הלשון ולא דוחק הענין. ב"י י"ד סי' רצ"ח:

יב

אין להוציא דין מכח דהול"ל הכי ואמר הכי דשמא לא ידענו טעמו של התנא או האמורה אם לא שהם עצמו ידקדקו כן. הרדב"ז ח"ה סש"א ש"ה וכן אין להוציא דין מכח קושיא כמ"ש הב"י א"ח סתקמ"ח:

יג

אי אפשר למבעי בעיא בש"ס אם לא נ"מ לדינא. הרא"ש בפסקיו לחולין ודלא כרש"י שם:

יד

הא דקי"ל רב תנא הוא ופליג מ"מ לא יחלוק על סתם משנה דרב במנינא דבי רבי הוה כשסתם המשניות וכן י"ל על רבי נתן דא דאמרינן רבי ורבי נתן סוף משנה והוה במנינא דבי רבי כשסתמו המשניות. כסא רחמים דע"ו מהרז"ה והרשב"א:

טו

כשאומר בש"ס היו אומרים פירושו מקורם היו אומרים כן ועכשיו חזרו בהם או לפחות נתבטלו דבריהם. שם דע"ב:

טז

כמה זמני בש"ס ומדרשים נקיט רישא דקרא וכוונתו עמ"ש בסמוך שם דס"ט:

יז

הא דקי"ל אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות הנ"מ היכא דכתב מיעוט כגון רק או זאת וכיוצא אבל היכא דמפרש מהו המיעוט והוא משמעותה דקרא אינו בכלל זה והתוס' כתבו היכא דאיכא למעט ממעטינן ורש"י בפ"ק דהוריות כתב תרי מיעוטי הוא דאמרינן לרבות משא"כ אם הם ג' או יותר ככר לאדן דרל"ד ע"ג:

חי

אע"ג דקי"ל שאינו מביא בש"ס משבשתא היא מ"מ אם אמוראי קמאי עסקי בהאי מלתא ולה נזכרו ממנה אימור לא שמיע להו. כסא רחמים דס"ז ואם נזכרה בירושלמי בר סמכא היא ככר לאדן דף רי"ד:

יט

אין ספק מוציא מידי ודאי הנ"מ בשני דברים נפרדים אבל בדבר א' ספק מוציא מידי ודאי. בר"י א"ח סס"ז:

כ

מדרש תנחומא שבידינו אינו מן התנחומא אלא היא ממדרש ילמדנו ומדרש תנחומא יש ארוך וקצר. בר"י א"ח סכ"ד וכ"כ בהשמטות שה"ג ח"א דף ק"ס ממהרד"ל:

כא

כשחולק המדרש על הירושלמי נקטינן כהירושלמי. דינא דחיי בלאוין דף צ"ו ע"ג:

כב

כשאומר הש"ס אל תקרי פירושו אינך יכול לקרוא מקרא כמו שכתוב אלא א"כ תקרא תיבה זו מבחוץ ואז תקרא מה שכתוב. כסא רחמים דצ"א ממהר"ן הכהן:

כג

כשאומר הש"ס בשלמא או הניחא צריך למצוא דוחק לאותו אמורא דאיתמר עלה האי לישנא. מתן בסתר דק"ח ממהרב"ח בתוספת יו"הכ ובס' בירך יצחק דף פ"ז:

כד

כשאומר הש"ס ופליגא משום דס"ד דלא פליגא ובזה מיושב דיבור רש"י ריש פ' בן ס"ומ ד"ה ופליגא דרבה וכו'. ובהכי חדשתי כלל אחר בין כשאומר הכי גרסינן ולא אמר ול"ג ובין כשכותב ה"ג ול"ג וראיתי דיש מפרשים ששולל גירסא שלישית ולא מיתבה דעתי אמנם ראה זו מצאתי דכשכותב ה"ג לבד ר"ל דהגירסא הכתובה בספרים היא אמתית אלא דאית עלה פרוקא אשר מחמתה יתכן שיבא המעיין לשנותה ולפיכך בא רש"י כמזכיר ומזהיר ה"ג ר"ל הכי תינח למיגרס ולא תשלח את ידך מכח הקושיא לשנותה דהקושיא ליתה אם תעמיק העיון תמצא תשובתה בצדה אמנם כשכותב ה"ג ול"ג הודיע נאמנה דהגירסא אשר היא כתובה היא מוטעית ואף שנוכל לקימה ולפרשה אינה אמתית ול"ג לה כל עיקר אלא ה"ג כמו דגריס הוא ז"ל ומינה לא תזוז ואני מעיד שמיום עמדי על כלל זה כל מה שלמדתי ברש"י ז"ל ה"ג הוא מקיים הגירסא וכשאומר ה"ג ול"ג הוא מוחק הגירסא דוק ותשכח דיש נר' בדבר ללמוד ע"פי הכללים כמ"ש א"א ז"ל ה"ה בס' הלכות קטנות. שתי הלחם דמ"ו:

כה

הא דקי"ל תיקו דממונא לקולא היינו היכא דקמבעיא לן לענין ממונא אבל אם אבעיא לן איסורא בודאי כיון דנקטינן לענין איסורא לחומרא ה"ה לענין ממונא. דרכי נועם ח"מ סימן קמ"א:

כו

אין להוציא דין מכח הטעמים. יוסף אומץ להרב חיד"א בהשמטות דנ"ז ממהרא"י בכתבים סק"ח וכ"כ בח"ש ח"ב דמ"ו וכ"כ באפיק נחלים ממהרד"ל ובככרו דקס"ג הביא סמך בזה מהירושלמי דנזיר:

כז

ויאמר אברהם השמש יצא על הארץ ס' אהל ישרים כללים ע"ס א"ב והתויתי תיו בגליון ויעתק משם מה שכתבתי בעוניי והוא דכתב הוא ז"ל שם בדף ל"ח ע"א הוכח יוכיח מהז"הק במדרש הנעלם ס' ויצא דמצא דר"ז תנא דמשתעי התם עם ר"א בן ערך. והנה במ"ק איתא והתניא איסי אבוה דר"ז ואמרי לה אחוה דר"ז לר"ז והברייתא מהתנאים היא וכן מצאתי בס' ישן על התורה שנדפס שנת רע"ג ולא ידעתי למי מקדושים ושם בפ' בהר מייתי מרז"ל ר"ש התמני שאל מר"ז לפי ששמעתי עליך שאתה בקי בחדרי התורה הרי דהיה מהתנאים הראשונים וכבר הוכחתי אני הדל בס"הק השמ"א דמאמוראי יש שנים וג' ר"ז ועל מ"ש שם בס' בן סירא דר"פ ור"ז לא נודע מי אביהם דאמותיהם נתעברו באמבטי וכתב ע"ז ממ"ש בתענית דכ"ו מתקיף לה אבוה דר"ז ע"כ. ועיין עוד במ"ק דף כ"ג שכתבנו ובסנהדרין דכ"ה שאביו היה גבאי צדקה:

וראיתי להגאון המגיה בסדר הדורות דמקשה על ס' בן סירא על מ"ש ממ"ש בז"הק ח"ג דקמ"ח ריש ע"א רבי אבא פגע בר"ז בר רב ע"כ ולא ידעתי אמאי לא הזכיר מתלמודן כאשר כתבנו וגם ע"ז ל"ק דתרי ותלת ר"ז הוו מלבד ר"ז שהיה תנא:

שם ע"ג מקשה על הרב שארית יוסף דכתב דר"ח היה רבו ר"י ממ"ש בחולין דל"ג דאמר ר"ח מאן צייית לך ולר"י רבך ע"כ הא ודאי טובא אשכחן אמר ר"ח אר"י ומהם במכות די"ג ובכורות דל"ה ופסחים ד"ג והאי לישנא משמע דרבו הוא וכמ"ש בעלי הכללים ורש"י בבכורות דנ"ב כתב דרב ששת רבו היה ר"י וידוע בכל הש"ס דר"ש ור"ח חברים הוו ובבכורות דכ"ג ובב"ק דס"ה אמר רב ששת על רב כד ניים ושכיב אמרה רב ורב ודאי גדול מר"י כנודע וזה כמעט יותר גרוע דאי אמרה לי ר"י לא צייתנא ליה ורב חסדא גם על

ריב"ל אמר כי האי לישנא לא צייתנא ליה כדאיתא בברכות דכ"ד ע"ב והוא קשיש יותר מר"י ולא עוד אלא גם על יהושע בן נון אמרוה כדאיתא בחולין דקכ"ד הרי דרגיל ביניהם האי לישנא גם תלמיד לרביה וכיוצא בזה בכמה מקומות איתא דרב יוסף אהדרינהו מרב הונא ורביה הוה כנודע ועדיפא מינה מגדף בה רבי אבהו על הא דר"י כדאיתא בזבחים די"ב ופשוט בכל הש"ס דרבי יוחנן רבו הוה וזה יותר גרוע וכיון שהכל על דבר אמת וענוה צדק לא קפדי בהכי:

שם ע"ד כתב מס' הל"ח בפ"ח דנדה דר"פ ור"ה בריה דר"י הלכתא כר"ה בריה דר"י ולדעתי המעט אין ראיה משם לעלמא דשאני התם דביאר הל"ח גופיה מכח מ"ש בסוף פרק בנות כותים כד אתא רבין וכל נחותי ימא אמרי כר"ה בריה דר"י איברא בעירובין די"ו איתא אפלוגתא דידהו הלכתא כרב פפא אע"ג דאסיקו עליה בתיובתא משום דמתני' דייקא כוותיה משמע דאל"כ הלכתא כר"ה בריה דר"י אבל בע"ז דע"ב ע"א בפלוגתייהו הוצרך הש"ס לומר והלכתא כר"ה בריה דר"י וכ"ה בקמא דט"ו וכן בכתובות די"ט ובתרא דקע"ד ועיין להמ"מ בפכ"א מהל' א"ב דהרמב"ם מסתפק בזה ויש להרגיש על מרן והפר"ח שהביא שם איך נזכרו מדברי המ"מ

כתב שם דט"ל ע"א מהתי"ט דר"מ קדם לר"ש בזמן ואחר המח"ר דדבר זה אין לו קיום והעמדה כלל שהוא הפך בבלי וירושלמי וכמ"ש הרמ"ז ובב"ד בשבועות והרב חיד"א בחסדי אבות פ"ג ואיתא בז"ח רות ריש דמ"ב ע"ב שסיפר רב חנינא לר"מ על רשב"י כשעצר המגפה ויהי כמשיב מי לנו גדול ממשה:

כתב עוד שם להקשות להרא"ש פ"ג דמציעא שכתב ר"כ ור"נ בר יצחק הלכתא כרנב"י דבתראה הוא דהא הוא עצמו כתב משמו במקובצת על מ"ש שם סוף דיו"ד אמר רב כהנא אמר רבא האי ר"כ מאמוראי בתראי תלמידו של רבא ומי הגיד לו דאותו הנז' במציעא הוא ר"כ הראשון ע"כ עיין להרא"ש סוף קידושין שכתב על ר"כ הראשון חצירו דרב אסי תלמידי רב שבכל מקום בש"ס מקדים ר"כ לרב אסי משום דרב אסי היה ילד בשנים ול"ד לגבי רב אסי וה"ה לאחר דשמעינן מינה דדרך הש"ס להקדים גדול לקטן וכיון דהתם במציעא מקדימו לרנב"י דהוא ר"כ הראשון דר"נ בר יצחק בין לרש"י בין להתוס' דפליגי בסתם ר"נ ואם הוא בר יצחק או בר יעקב כנודע סוף סוף אחרון היה לגבי ר"כ הקדמון דהוא תלמיד רב משא"כ סתם ר"נ חבר לרב חסדא ורב ששת תלמידי דר"ה הוו ור"ה תלמיד גמור דרב כנודע משא"כ ר"כ ורב אסי ת"ח לרב הוו וכמ"ש בס' הדורות מרש"י דשבת דקמ"ו מה גם כבר כתבתי למעלה דפלוגתא דרש"י והתוס' בסתם ר"נ היינו כשנזכר ר"נ לחודיה דוקא שכ"כ הגאון המגיה בס' הדורות והדברים מוכרחים

ואי איתא דר"כ הנז' במציעא שם ר"כ האחרון תלמיד רבא היה צריך להקדים לרנב"י מטעם הנז"ל נהי דשניהם ר"כ ורנב"י. תלמידי רבא אבל ממה שמצינו כמה זמני בש"ס אמר רב אשי כד הוינא בי רב כהנא וכו' ולא נמצא כן שיאמר על רנב"י מוכח דרנב"י גדול בשנים מר"כ וא"כ אפוא הו"ל להקדימו ומהכרח זה כתב הרא"ש דרנב"י הנז' אחר ר"כ אינו אותו שהיה תלמיד רבא אך הרא"ש לא ביאר שהוא ר"כ תלמיד רב ואולי ר"כ השני תלמיד רב יהודה כמ"ש הרב ס' הדורות מחולין דף י"ט ומשאר מקומות יעו"ש ור"כ הג' הוא רבו דרב אשי:

כתב שם ע"ב ר"פ ורב זביד נסתפק הרא"ש כמאן הלכתא עיין להרמב"ם בפ"ו מהלכות נזקי ממון ברב פפא שפוסק כאמימר עיין בתרא דק"ז ע"א ובאמימר עם רב אשי עיין בתוס' דע"ז דע"א ע"א ובפרק הזהב דמ"ח ע"א ועיין למרן בכללי הש"ס דק"ג ע"ב מ"ש מהרי"ף ביבמות וברבא עם ר"פ הלכתא כמאן עיין בכנ"הג ח"מ סי' של"ח הגב"י ועיין בס' לב מבין דס"ח ובר"פ עם ר"כ האחרון רבו דרב אשי עיין בהג"מי בפ"ד מה"א ואביי עם ר"פ הלכתא כאביי דהוא מאריה דגמרא כ"כ הב"י ח"מ סשכ"ח:

כתב שם דריב"ח תרי הוו אחד קשיש מר"י ואחד תלמידו דר"י וכל זה נעלם מהרב חות יאיר בסצ"ד ששם פריך להרא"ש מ"ש ספ"ד דקמא עם מ"ש בפ' הכותב וכן ראיתי להרב יד מלאכי דקל"ז ע"א דהקשה כן ולדידי דברי הרא"ש ברור מללו ממ"ש לעיל משמו דלעולם הש"ס מקדים הגדול לקטן ששם בקמא דט"ל מקדים ר"י לריב"ח מוכרח שזה תלמידו ולכן פסק כר"י ואלו התם בפ' הכותב מקדים ריב"ח לר"י בהכרח דהוא אחר ולכן פסק כוותיה דריב"ח ובזה ניחא מה שהקשה הרב יד מלאכי שם להרא"ש ריש פ"ח דכתובות דכתב דהא דפסקינן כר"י משום דתניא כותיה דאמאי הוצרך לזה כיון דהלכתא כר"י לגבי ריב"ח ע"כ היינו משום ריב"ח לאו תלמידיה הוא הראיה דמקדימו לר"י ואי לאו דתנא מסייעא ליה לר"י לא הוה פסקינן כותיה אלא כריב"ח:

שם ע"ג כתב ברב עוירא מש"ס דחולין מבואר דבימי רבי הוה ומזה פריך להרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג דכתב דמסוף האמוראים הוה ע"כ ולא ידענא מאי קאמר דהרא"ם שם על סוגיא דר"ה משתעי דל"ד ששם פריך רב עוירא על מה שהתקין רבי אבהו בקסרין תקיעה ג' שברים מה נפשך וכו' ורבי אבהו תלמיד ר"י כנודע ומזה דקפריך על תיקון רבי אבהו אלמא אחר רבי אבהו הוה ומי מביא אותו זמן לזמן רבי ובהכרח אחר הוא ועוד יש רבי עוירא אחר אחרון בימי רבא כדאיתא בבתרא דקל"ה אמר רב עוירא אמר רבא וכן בחולין דנ"ה אמר משמיה דרבא וכן בברכות דמ"ד אמר רב אחא אמר רב עוירא משמיה דרבא ולא עוד דהאי לישנא משמיה דפלוני על הרוב משמעותיה לא ראהו אלא

הכא אי אפשר לומר כיון דהתם בבתרא לא אמר משום ותו האי דמייתי מחולין דנ"א דבימי רבי הוה לא שמא מתיא דהתם רב ספרא ואביי הוו עסקי עמו וכמה שנים עבר מזמן רבי לאותו זמן אף שנאמר דרב עוירא אז הוה זקן גדול אי אפשר במציאות לחיות עד אותו זמן ומ"ש שם רש"י לעילא מרבי רבה מר"י הנשיא בהכרח שאינו רבי אלא ר"י נשיאה השני שהיה תלמיד ר"י והיה כפוף לרב ושמואל וכמ"ש התוס' בר"ה ד"ך:

כח

כתב רש"י במציעא ד"מ דאין דרך שהרב יאמר שמועה מהתלמיד ובתוס' חולין די"ט כתבו הגם שזה גדול מזה אין דרך לשאול הגדול למי שקטן ממנו ומצאתי ראיה להם להתוס' מילקוט משלי ס"ל ואפשר כן רבא שאל לתלמידא וכן הוא במ"ר ס' אחרי ולרש"י בשבועות די"ז דגם חבר לחבר אין דרך לשאול ומדברי הילקוט הנז' אינו כן ומ"ש בהוריות די"א רב שאל מרבי חייא עיין להר' חיד"א שם בשער יוסף וק"ל ע"ז דבפסחים דק"ב אמר ר"ה אמר רב ששת ושם דק"ז בעי מרב חסדא וידוע דאינהו תלמידי ר"ה כנז' ביבמות דס"ב בר"ש וכן ר"ח בספ"ב דמציעא אלא דקרי רבא מר"נ בר יצחק ובכל הש"ס דהוא תלמידו וחדא מנייהו בעירובין דמ"ג יתיב רנב"י אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דר"נ:

כט

התוס' של המסכתות גדולות הם עיקר כנגד התוס' של המסכתות קטנות. הבר"י א"ח ס"א וסכ"ה ממהרש"ל:

ל

על הרוב אחד מהראשונים חיבר פסקי התוס' יוסף אומץ להרב הנז' דמ"א ודע דלפעמים כותבין בפסקים מה שאין רמז לדבריהם בש"ס ח"ש ח"א דכ"א:

לא

בכל מקום שכותב הרי"ף ואיכא מ"ד הוא רבינו חננאל הרשב"ץ ח"ב סרע"ב:

לב

הרי"ף חיבר מחזור על ר"ה ויו"הכ כ"כ הרשב"ש סתקי"ג:

לג

קבלה היא בידינו שאין הרמב"ם חולק על הרי"ף זולת בקצת מקומות ונער יכתבם. הרדב"ז ח"א סקי"ח וכ"כ כנ"הג י"ד ספ"ב בהג"הט:

לד

כמה משניות כתב הרמב"ם באוניות כמ"ש הוא עצמו בהתנצלות על זה הב"ד על המשניות בפ"ג ממסכת מעשר ב':

לה

דבר דלא שכיח אף שהשמיטוהו הגאונים והרי"ף אין לומר דאין הדין כן. הב"י י"ד סקצ"ו:

לו

דרכו של הרמב"ם להעתיק דברי הש"ס ומה שנפרש בדברי הש"ס נפרש בדבריו כ"כ הרב יד מלאכי ממרן ולח"מ וזולתם וכן מצאתי בב"י א"ח סי"ו וכ"כ בי"ד סקל"ב וקצ"ד וקצ"ו וקצ"ח וכן בא"ה סי"ז גבי מגוייד ובח"מ ס"ח וכ"ח וקי"ב וקמ"א על סמ"ו וכ"כ בכ"מ בפי"ג מה' גירושין ובפ"ח מהל' דא שאלה וכ"כ הרדב"ז ח"ה סש"א ס"ט:

לז

דרך הרמב"ם להביא אף מה שהשמיט הרי"ף. הרשב"ץ ח"ג סקמ"ג עיין כ"מ פ"ו מה' בכורים שכתב לכאורה הפך מזה:

לח

לא שכיח מי שלומד בהרמב"ם בהלכות בית הבחירה זולתי חד או תרי בדרא. הב"י א"ח סס"ג:

טל

אע"ג דכולהו רבוותא פליגי על הרמב"ם נכון לחוש לדבריו. הב"י י"ד סכ"ד:

מ

אע"פי שאין בידינו ליישב השגת הראב"ד לא יקשה לנו על הרמב"ם אם פוסק כש"ס ירושלמי ומי שלבו רחב יתרץ הרדב"ז ביקר תפארת בפ"ט מהל' שמיטה:

מא

אין דרך פוסקי הלכות לפרש שמועות דלא כהלכתא. הב"י סקע"ה:

מב

כשפוסק אחד מביא מחלוקת ומביא ראיות לא' מהם מוכח דדכותיה סבר. הב"י י"ד סצ"ג:

מג

כשרוצה הרמב"ם להביא דין שאינו מפורש בגמרא אומר כבר ביארנו וכו' והוא הקדמה להכריח הדין שכותב. יא"ה ח"ב ס"ק הגב"י אות ז':

מד

אין דרך שהרב המגיד יכתוב קצת מפרשים על רש"י והתוס'. כנ"הג ח"מ סזכ"ר הג"הט אות מ"ג:

מה

כשכותב הרב המגיד על הרמב"ם המחבר ואינו כותב רבינו משמע דלא ס"ל כותיה. הרב תורת חסד סקע"ז מהריב"ש סקע"ח והרב חיד"א בש"הג ח"א ד"ך ע"ב קרא ערער ע"ז דלא שמיע כלל זה ויפה השיגו הרב מופת דורנו מהר"ח פאלאגי י נר"ו בספרו חיים ושלום ד"ג על מ"ש דסברא זו מאיזה אחרון דהא מהריב"ש היא והביאו בח"ד מהרשב"ץ להר"ש צרור דמ"ב ולמ"ש הרב יד מלאכי מהרדב"ז כל מקום שתמצא מחלוקת בדבריו נקטינן כמו שסובר המ"מ כי הוא בקי בכוונתו יותר מזולתו כ"כ גם בח"ג סתצ"ה:

מו

כנראה שלא נתפשט פי' המשניות להרמב"ם בימי המ"מ. כסא רחמים די"ג:

מז

קבלנו מרבוותא דאורחיה דהרמב"ם לפרש בדרך פשוט וכאשר שמענו כן ראינו בפירוש לר"ה כ"י שפי' דרך פשוט מרש"י גם ידוע דעל הרוב אינו כותב לימוד הש"ס מהכתוב וזמנין טובא מביא מכתוב אחר ללמוד הדין ולא מייתי מקרא הנז' בש"ס כמ"ש נושאי כליו. כסא רחמים דיו"ד:

מח

ללמד דעת לתלמידים שלא ימהרו לפלפל בדברי הפוסקים עד שיראה מוצא הדין. הב"י י"ד סצ"ד:

מט

ש"ות המיוחסות להרמב"ן מלאים שגיאה ורבו בהם הטעיות ח"ש ח"ב סל"ח דמ"ט מרבינו בצלאל וכן הוא ברבינו ירוחם וכמ"ש בספרו מראית העין דע"ח וכן לפעמים בש"ות הרשב"ש וכמ"ש בס"ס מתן בסתר במגד שמים ששם דכ"ב שכ"כ לו הרב חיד"א שהגיה בדברי הרשב"ש:

נ

הרשב"א ח"ב סקס"ד כתב על הרי"ף ורשב"ם והראב"ד שאין בנו כח לחלוק על דבריהם ונביאים ובני נביאים הם ושם סרמ"ה כתב על הרי"ף כי רב מובהק ועומד על דברי הגאונים הוא ועליו סומכים כל גלילות הארץ ועיין לו בח"ד סצ"ד שקורא לרש"י איש האלהים ומרן בבדק הבית י"ד בדין ערלה שהרשב"א כתב על הראב"ד שהוא יודע לטהר את השרץ מן התורה וביטל דעתו מפני דעתו של הראב"ד:

נא

מהר"ם נראה דהוה קשיש מהרשב"א והוא ממ"ש בתשובה הביאו הב"י א"ה סס"ו אבל מה אעשה שכבר הורה זקן ויושב בישיבה זקן עם איש שיבה ע"כ ובב"י ח"מ ס' שפ"ח כותב מהר"ם להרשב"א ושלום לרבינו וסר למשמעתו ומשרתו מאיר בן ברוך ע"כ והביאו מהר"ח מודעי בהגהותיו אשר בס"ס בירך משה למהרמ"ג ולא קשה מזה למ"ש לו שם הרשב"א דנהי דמהר"ם קשיש מניה אבל גם בימיו הרשב"א יצא קו תהלתו בעולם ולכן דרך ענוה ומוסר כתב לו רבינו וסר למשמעתו וכ"כ הרב חיד"א בש"הג ח"ב דע"ט

דמהר"ם קשיש מהרשב"א ודלא כמ"ש בשכנ"הג א"ח סי"ג וכבר השיגו שם היא"ה אלא דלא הזכיר הרב חיד"א מש"ות הרשב"א ומהר"ם הנז"ל מהב"י והתימה על המחבר ס' אהל ישרים דמ"ג דרמז דברי שכנ"הג הנז' בסתם ולא העיר עליו אף לא הזכיר מדברי הרב יא"ה ולא מדברי הרב חידא הנז':

נב

אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים והרשב"א בכף שניה מכריע הוא את כולם. מהר"י אזולאי המדפיס הרדב"ז ח"ה בתשובתו שם די"ב ע"ג שכתב כן מרן והרשד"ם ח"מ סמ"ג ועיין בב"י י"ד סק"ה שכתב עליו מאן דנהירין ליה שבילי דרקיעא איך יכתוב עליו הטור שלא ראה לש"ס ירושלמי וקורא לו שם אור עולם וכנ"הג ח"מ סשפ"ח הגב"י אות ל"ו קרא לו ראש הפוסקים ואבי התעודה:

נג

כדאי הוא הרא"ש לסמוך עליו בכל התורה כולה כ"ש בדיני עירוב הב"י א"ח סשצ"א ושם סנ"א וסרט"ו כתב עליו שבספרד החזיקוהו לרבן ממהרלב"ח:

נד

כשחולקים הראב"ד והרא"ש הלכתא כהראב"ד כיון דהרשב"א והר"ן ס"ל כוותיה כ"כ הב"י י"ד סנ"ו משמע דאם לא כן הלכה כהרא"ש כיון דהוא בתראה וכמ"ש שם הב"י סנ"ה ובש"ע שם סנ"ז ס"ג בהנץ אבל לא בתרנגולת דלא כהרשב"א דמחלק בין גדולה לקטנה ושם בסע"ו בבשר שצלוה בלי מליחה לא נאסר השפוד והוא כהרא"ש ודלא כהרשב"א ושם בסק"ה בתרנגולת בנוצתה פסק כהרשב"א משום דהר"ן וסמ"ק ושערי דורא סברי כוותיה כמ"ש שם בב"י ושם בסר"י סי"ב בש"ע כתב הרא"ש בסתם ודעת הרשב"א בשם י"א ושם סרכ"ח במי שנשבע לפרוע לחבירו ועבר אותו היום פסק כהרשב"א דאם עבר אותו היום אין עליו עוד חיוב שבועה משום שכתב שם בב"י דהריב"ש סבור כהרשב"א וכן בשטר זכירה דפסק בח"מ כהרשב"א כמ"ש הוא שם אלא דבח"מ סי' ע"ג בענין השבועה סתם כהרא"ש בסתמות וסיים ויש מי שחולק דעדין חיוב הוא לעשותו מכח השבועה והוא דעת הרא"ש כמ"ש שם בב"י והטעם דסתם כהרשב"א משום דהריב"ש סבר כוותיה וכמ"ש שם בב"י אלא דקשה דמרן גופיה בח"מ סע"ג ס"ו כתב בסתמא כהרא"ש וסברת הרשב"א אפילו בשם י"א לא הזכיר וכמו שהעיר מור"ם

שם בי"ד סמ"א ודלא כמהר"ם מפאדווה סי"ב וכמ"ש כנ"הג עליו בי"ד סרכ"ח הגב"י אות שכ"ז ובח"מ רסע"ג הג"הט אות י"ב וכ"מ גם ממ"ש הב"י ח"מ סרצ"ב מחו"ב דהרשב"א והרא"ש פליגי ועיין לו עוד למרן בס"ס בהטפסת השטר שפסק כדעת הרא"ש והרמב"ם נגד הרשב"א ומה שהוצרך לתשובת הרמב"ם ותסגי ליה בדעת הרא"ש כיון דהוא בתראה לגבי הרשב"א משום דהריטב"א ורבו סברי כהרשב"א כמ"ש שם בב"י ואי לאו דהרמב"ם כהרא"ש היה פוסק כהרשב"א לגבי הרא"ש מטעם הנז' וכ"כ הרשד"ם ח"מ סתל"ז דהרשב"א והרא"ש הלכה כהרא"ש מטעם הנז' אלא דבעיקר דבריו ששם תמה על כנ"הג סע"ב הג"הט אות ס"ג וכ"כ הרדב"ז בח"א סרצ"ז ובח"ב סקכ"ו במחלוקת הרשב"א והרא"ש ויש להרגיש עליו כמ"ש שם סשס"ה דאין לסמוך על הרשב"א ותו דהרא"ש וכמה גדולים שהביא המרדכי בעלי סברא זו ע"כ ואמאי לא סגי ליה בהרא"ש לחודיה דהוא בתראה נגד הרשב"א וכמ"ש כן הוא עצמו ויש להרגיש על מור"ם דבא"ח סתפ"ז סי"א כתב ונהגו כהרשב"א משמע דאם לא מכח מנהג היה לנו לפסוק כהרא"ש ואלו בח"מ סק"מ בחזקות ב"הכנ פסק כהרשב"א דאפילו בלי כסף ובלי מחיר מחזיקין בהם כל שישב שם ג"ש משא"כ להרא"ש בכלל ה' דוקא בטענה דמכרת לי או נתת לי וכמ"ש הרדב"ז ח"ב סתרכ"ח על דבריו ואולי מחמת הטור שם שפסק כן לכן פסק מור"ם כוותיה דהרשב"א אך אעיקרא י"ל אלמלא פליגי הרשב"א והרא"ש בזה לא היה הטור מניח דעת אביו ופוסק כהרשב"א ואי"ה אשובה אראה בענין זה:

נה

יש הרא"ש מביליזא הביאו הב"י י"ד סקע"ב מהמרדכי וכן יש הרא"ש מלוניל בעל ס' המנהגות מביאו הרשב"ש סקצ"ה:

נו

יש חילוק כשכותבים הפוסקים ותמיהני או ותמיהה לי דכוונת ותמיהה לי ר"ל זה התמיהה לי ר"ל לפי דרך והשיטה שתפסתי דאלו לרש"י והתוס' וכיוצא ליכא תמיהה כלל אבל ותמיהני ר"ל לכל הפירושים יש לי תימה. שתי הלחם דמ"ו ע"ג:

נז

יש חילוק כשהפוסק אומר ופלוני מתיר או היה מתיר דהיה מתיר משמע דהיה מתיר ולא אח"ך. הב"י א"ח סרמ"ד:

נח

כשהפוסק מביא דעות חלוקות סברא שמביא באחרונה כוותיה ס"ל ומרן נשתמש בזה הרבה כנ"הג ח"מ סכח"ש הגב"י וכ"ה בהרדב"ז ח"א סרכ"ט וכתב החק"ל ח"מ מהכנ"הג י"ד סרכ"ג הגב"י הנ"מ אם אותו שמביא דבריו באחרונה קדם בזמן לבעל סברא הראשונה דאל"כ אין ראיה דסבר כסברא האחרונה אלא שכתב כפי סדר הקדמתם בזמן:

נט

כשכותב הטור וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל או וכן הסכמתו כן הוא דעתו אם לא שברר בהפך. הרשב"ש סת"ט:

ס

כשכותב הטור וא"א היה אומר נראה שפירושו שבע"פי אמר כן לבניו או לתלמידיו. הב"י ח"מ סקצ"ה ורפ"ה:

סא

כשכותב הטור ופלוני פסק לחומרא ולא כתב ופלוני אוסר הכוונה בו המחמיר יפה עושה. הב"י סס"ה ממהר"י בן חביב:

סב

אין דרך הטור להתעסק אלא במאי דנ"מ לענין דינא ולא במאי דנ"מ בפירוש השמועה ולא לענין דינא. הב"י א"ח סק"ו:

סג

כשחולק הריב"ש עם הרא"ש הא ודאי נקטינן כהרא"ש הב"ד ח"מ סקל"ח מהב"י ח"מ סרפ"ד ואם חולק על הרשב"א עיין יא"ה א"ה סקל"ד הגב"י אות כ"ט:

סד

לא שבקינן סברת הר"ן ועבדינן כמהרא"י שבודאי הר"ן גדול ממנו בחכמה ובמנין מהריב"ל ח"ג ריש ס"ה:

סה

אין דרכו של מהרא"י לחלוק על הקדמונים בלתי ראיה ברורה שכנ"הג א"ח סשל"ט ממהרש"ל:

סו

היכא דפליגי הריב"ש והרשב"ץ מוכח בב"י י"ד סרכ"ח דהלכה כהרשב"ץ יעו"ש במי שנשא אשה זקנה ונשבע לה שלא ישא אחרת עליה שכתב אע"פי שהרשב"ץ חולק נראה דברי הריב"ש בטעמו ע"כ נראה דאם לא מחמת טעמו היה ראוי לפסוק כהרשב"ץ דבתראה הוא שהוא מלך אחריו וכמבואר בדברי הרשב"ץ ח"א סקס"ח ועיין לכנ"הג בח"מ סכ"ו הגב"י אות ך' שכתב נקטינן כהרשב"ץ ודלא כהריב"ש משום דהרשב"א קאי כוותיה ותמה שם על מור"ם דבסי' רמ"ח פסק כהריב"ש ובסימן שס"ח פסק כהרשב"א ע"כ נראה דסבר דהרשב"ץ והריב"ש קי"ל כהרשב"א ממה שלא נטה לפסוק כהרשב"ץ אלא משום דהרשב"א קאי כוותיה והוא עצמו כתב בסשכ"ו הגב"י היכא דפליגי הרשב"א והרשב"ץ קי"ל כהרשב"ץ דבתראה הוא ע"כ והא בודאי אם לגבי הרשב"א דהוא גדול במאד מאד קי"ל כהרשב"ץ דבתראה מכ"ש לגבי הריב"ש דהם סמוכים ז"לז דמלך אחריו כ"ש שיש לנו לומר הלכתא כהרשב"ץ והנה בב"י א"ה סע"ה הביא דברי הרשב"ץ אשר בח"א סצ"ז במי שיש לו אשה בעירו ונשא אשה בעיר אחרת ואירסה ואמרה האשה שתנשא בעירה שאין הדין עמה והריב"ש סקע"ז חולק בזה ומרן לא גילה לנו היאך סבור ועיין להרב יא"ה שם ומור"ם שם פסק כהריב"ש והב"ש שם תמה עליו בזה בפרט שאין ראיית הריב"ש מכרעת:

סז

הרשב"ץ ח"א סנ"א כותב על הראב"ע דלא היה בקי בדינים אך הוא כשר לעדות אך הרשב"ש בנו סנ"ז די"ב כתב עליו החכם הגדול הראב"ע והרמב"ם בפאר הדור סקמ"ג כותב עליו החכם הרב ועיין בועד לחכמים ד"ג ע"א שר"ת היה כותב לו בכבוד גדול וממ"ש לא הביא ושם הרשב"ש כתב שאביו חיבר על התורה וקראו לוית חן:

סח

רבינו עובדיה חיבר חיבורו בע"הק ירושלם ת"ו והיה בקי במנהגם הרדב"ז ח"ה סש"א ק"ה ובח"א סק"ח כתב שהיה תלמיד האשכנזים והיה ראש לכל החכמים וזה לו ארבעים שנה שנפטר אך בס' קורא הדורות ראיתי שכתב שהתחיל חיבורו בח"ל:

סט

ת"הד כשהוא סותר ממ"ש בפסקים הפסקים עיקר. הב"י א"ח סרס"ג:

ע

לפעמים בב"י מביא דין מהסמ"ג אע"ג דש"ס ערוך הוא משום דהרי"ף והרמב"ם השמיטוה וכ"כ הב"י עצמו א"ה סע"ח על הטור שמביא מהרמב"ם אע"פי שהוא ש"ס ערוך משום דהרי"ף והרא"ש השמיטוהו אבל לפעמים רמי ומקשה להטור האמנם כשיש אוקמתות בהש"ס שפיר מייתי מאיזה פוסק כיון דבש"ס אינו מבורר ויש צדדים להפך בר"י א"ח סס"ט:

עא

ממה שכותב הב"י והתוס' וכו' ואח"ך כותב בהג"מ כתבו וכו' משמע דלא פליגי דאם פליגי הול"ל והג"מ כתבו. ש"ות הרמ"ז דל"ב ע"א:

עב

כשכותב מרן ונהגו אין הכוונה על א"י בלבד אלא הכוונה שכן פשוט בכל המקומות. כנ"הג א"ח סתכ"ח:

עג

אין דרך שיכתוב מרן על סברות אבות העולם יש מי שאגמר אם היא חולקת מהריק"ש בהגהותיו לח"מ סרל"ב:

עד

מאי דקי"ל כשכותב מרן י"א וי"א דעתו כי"א בתרא ה"ד בסתמא ולא כן כשיש טעם לפסוק כי"א קמא כשהכריעו האחרונים ומפרשי הש"ע איפכא. תקפו של יוסף ח"ב סי"ט:

עה

כשכותב מרן בסתם ואח"ך אומר ויש חולקין היינו כמו סתם וי"א דדעתו כסתם בר"י א"ח סנ"ח והחק"ל ח"מ מ"ב ח"מ דקע"ו וכן מוכח מכנ"הג א"ח סתמ"ז הגב"י אות ד' מרבו ודלא כמ"ש הרב קול אליהו ח"א דצ"ג:

עו

דרך מרן בש"ע על הרוב להעתיק דברי הרמב"ם כמות שהם. כסא רחמים די"ג:

עז

אורחיה דמרן דדינים הנז' בש"ס וכיוצא מביאם בש"ע משא"כ המחודשים לפעמים משמיט מהם בש"ע וזה דבר השמ'יטה או שהדין ההוא אע"פי שהוא מוסכם הוא רחוק המציאות או שהוא פשוט ונלמד מהדין שכתב בש"ע. יוסף אומץ להרב חיד"א דכ"ד ובבר"י א"ח סשי"ד ובח"ש ח"א דנ"ג:

עח

מ"ש החק"ל אם סותר מ"ש בש"ע למ"ש בב"י דבריו בב"י עיקר היינו אם מביאו בש"ע לא כן אם בב"י לא הביא שום חולק ובש"ע כתב בהפך אינו בכלל זה ויש להסתפק על כלל זה דכמה דינים בש"ע מתוקנים וכתבנו במ"א דאח"ך מרן חזר בו בהיותו מחבר הש"ע וכ"ש לפי מ"ש כנ"הג דהש"ע אחר בדק הבית וידוע ששם תיקן כמה ענייניים והוא מ"ב וידוע דנאבדו ממנו כמה קונטריסים כמ"ש הרב בנו ז"ל שם וא"כ אם בש"ע הוא הפך ממ"ש בב"י על הרוב שהוא העיקר וכך היה כתוב בבד"ה שהוא מהדורא בתרא ועיקרית. יוסף אומץ שם דנ"א ועיין לו בבר"י י"ד סרע"ו:

עט

הרב יד מלאכי הביא ממהריט"ץ שכתב שהש"ע לא עשאו מרן אלא לקטנים ולע"ה ושם מגנה במי שפוסק הדין מתוך דבריו שבש"ע יעו"ש וכן אנכי ראיתי למהרש"א בח"א סוטה על דכ"א וז"ל ובדורות אלו שמורין הלכה מתוך הש"ע ואינן יודעים טעם הענין על כל דבר אם לא ידקדקו תחילה הדבר מתוך הש"ס שהוא שימוש ת"ח וטעות נפל בהוראתם והרי הן בכלל מבלי עולם ויש לגעור בהם ע"כ והן הם דברי מהריט"ץ שם וחוץ ממ"ש רב כהנא שם ע"ז עוד בה עיין להרב חיד"א בש"הג ח"ב דמ"ג ובבר"י י"ד

סרע"ו דהנ"מ בגופי הלכות אשר לא יוכל איש לרדת לעומקא דדינא מתוך הש"ע כי קצור קצר ואשר לא שם לבו את מקורו הערה ותני ולא ידע מאי תני ולא ידע את זאת ועומק הדברים שבש"ע אבל בדבר שמוכח ומוכרע מאן ספן מאן רקיע להפך הדבר ולעשות אוקמתות כדמוקי הש"ס מתניתין ומתניתא ההוא אמר סיפא אתאן להאי מילתא וכן לא יעשה בספרי הפוסקים ואף דלכאורה יקשה עליו ממ"ש בב"י לא משום זה ניתן רשות לפרש הפך המשמעות ולעשות אוקמתות:

פ

כשנפל ספק בכוונת מרן יכול המוחזק לומר קי"ל כהאי פירושא. שמן המר דק"ד:

פא

אין דרך המציין לציין על דברי מרן מהיכן הם. בר"י א"ח שע"ת:

פב

מי שכותב בשטרות קיבל עליו החייב כנגד דעת מרן במקום שקבלו הוראותיו הבא לידו שטר זה ראוי לקורעו ולא עוד דהוי כמזלזל ח"ו בכבודו. חק"ל מ"ב בח"מ דר"א:

פג

בדברי מרן בתשובה ג"כ אין לומר קי"ל ודבריו בתשובה הם הלכה למעשה בפרטות ועדיף מש"ע ח"ש ח"א סע"ד אות י"א דצ"א ע"ד מרבו ומהרב משאת משה ובשגם בהשמטות ששם דקי"ט כתב ולא אכחד שיש לצדד דדוקא בש"ע הוא שקבלנו הוראותיו הנה החק"ל שם דקע"ד אישר וקיים לזה הכלל דגם בתשובה קבלנו הוראותיו:

פד

כשמרן סותר מ"ש בתשובה למ"ש בב"י ובכ"מ דבריו שבב"י עיקר דומיא לזה כתבו בהרא"ש כשסותר מפסקיו לתשובה פסקיו הם עיקר מר ואהלות א"ה דל"ו ולא נקט הרב הכסף משנה אלא דבנדונו מ"ש בב"י כמו בכ"מ אבל אם סותר מ"ש בתשובה עם מ"ש בכ"מ לחודיה הא ודאי בתשובתו הרמתה דקדק יותר ממ"ש בכ"מ ששם אינו אלא לפרש דברי הרמב"ם ודע שמצאתי תי להרב דרכי נועם דס' שכתב על הרשב"א כשסותר מ"ש בתשובה למ"ש בפסקים העיקר מ"ש בתשובה והוא הפך ממ"ש בהרא"ש:

פה

אין לדקדק כ"כ בלשון האחרונים כמור"ם וזולתו זולת בדברי הרמב"ם בר"י א"ח סתג"ל:

פו

מור"ם לפעמים אע"פי שחולק על מרן אינו אומר וי"א שם שיו"ב א"ח סשל"ח:

פז

דברי מור"ם כנגד מרן לדידן אינה משנה אך היכא דמרן לא הכריע והוא הכריע נקטינן כהכרעתו. תקפו של יוסף ח"ב סנ"א וספ"ב:

פח

מור"ם לפעמים כותב דעת החולק בפשיטות כמ"ש איש איש ממקומו. שיו"ב א"ח סשל"ו:

פט

מור"ם דרכו לכתוב ויש מתירין בכה"ג אע"פי שאותו דין מוסכם הוא לכ"ע שיו"ב י"ד אשר בסוף ס' ח"ש ח"א סקע"ב:

צ

מור"ם אין נכון לומר עליו שהוא מחדש חידושים ראשונים כמרן בב"י והוא בדרכי משה כידוע שהוא טרם תחיל הגהתו יודיע דרכיו למשה בס' דרכי משה אף שהוא מפורש כבר בב"י ועוד שהוא מקצר דבריו לפי דרכו ומה שמציין המציין דעת עצמו אין להשגיח בזה כלל. שיו"ב א"ה סי"א דע"א ע"ב:

צא

מור"ם כנגד מרן בתראה הוא כנ"הג ח"מ סקע"ה אות רכ"ה ויש להסס ע"ז הניחא לי אמרינן דנח נפשיה דמור"ם שנת ש"מ כנז' בנוסח הגט בהגהתו סקנ"ד משא"כ מרן הב"י עלה אל השמים ניסן של"ה וכמ"ש בש"הג ח"א דל"ח ע"ב אבל כפי מ"ש הרב הנז' שם די"ג מהט"ז א"ח סת"ך דמור"ם נ"נ שנת של"ג וכ"כ בס' ועד לחכמים דפ"ט משם בנו שהגיד לו שראה ראה כתוב על הציון שלו שנפטר ביום ל"ג לעומר שנת ל"ג בן ל"ג שנה ע"כ לא יתכן להחשיבו למור"ם בתראה הואיל וסילוקו של צדיק קודם מרן ומזה הטעם

חשבינן להרא"ש בתראה כמש"ל ואע"ג דבדור אחד היו כמבואר מדברי הרב חיד"א בש"הג ח"ב דע"ט ע"ב והיינו מטעמא דהרשב"א קשיש טובא מניה והרא"ש האריך ימים אחריו:

צב

הציונים שעל מור"ם כתב ה' חיד"א ביעיר אוזן דנ"ח וכן בח"ש ח"ב דמ"ז דבכמה פעמים לא צדק והן אני מצאתי בכ"מ דרך לימודי בשכנ"הג א"ח סתס"ח ששם ס"ו מציין מהכלבו שכ"כ במהרי"ו והוא טעות הניכר שהכלבו קדם למהרי"ו וכן שם במור"ם סשצ"ו מהאגודה וצ"ל מהמ"מ בפכ"ג מה' שבת מס' העתים שכ"כ בב"י סשל"ט ועיין עוד בכנ"הג י"ד הגב"י סקי"ח ובהג"הט סקל"ט אות ג' וכן בסר"ן הגב"י אות פ"ב ובבאר הגולה שם סקמ"ט ובס' משחא דרבותא ח"ב מח"מ ססקע"א דק"ס על מ"ש מהרשב"א והן הם דברי הש"ע שם ס"ז כמ"ש הרב באר הגולה שם ועיין עוד בליקוטי ח"מ אשר בס"ס לב שלמה דקכ"ד ע"ד על מ"ש המציין שם ספז"ר מהר"ן ומהמ"מ ושם בב"י כתב בשמם להפך ועיין בכנ"הג ח"מ סקע"ו וספז"ר הג"הט אות ח' ושם ריש סר"ן מ"ש מהריטב"א והוא מהרשב"א והביאו הב"י סוף סי' רמ"ח ומצאו ה' מט"ש בהרשב"א ח"ג סקכ"ה וכן שם סקע"ה סמ"ט בדאית ליה ארעא אחריתי נרשם על דיעה הא' מהתו' והוא מרש"י וכמ"ש הוא עצמו שם בספר דרכי משה בס' לשון זהב ח"א ריי"ב ע"ג וכן שם סרע"א ס"ג היו שניהן רוכבין קנו שניהן נרשם מהטור בשם הרא"ש דלא נזכר בהרא"ש אלא במנהיגין ברגליהם וכמ"ש בס' באר יעקב דקי"א ע"ג וכן בי"ד סשצ"ג ס"ג וכן לכל דבר מצוה נרשם שם מדעת עצמו והוא מהב"י שם למנהג ספרדים דוקא כמ"ש בש"ות כנ"הג בבעי חיי י"ד סי' רמ"א דקע"ד ע"א וכן שם בסי' שכ"ב מה שנרשם ממהרי"קו הוא ממהרי"ו כמ"ש הגאון הרב נו"ב ח"ב י"ד סר"א דקנ"ב וכן בא"ה סקפ"ט ס"ז במי שיש לו שני שמות דכותבין על אחד דמתקרי דנרשם ממהרי"קו וליתה והג"פ חיפש ולא מצא:

צג

אם חולק הש"ך עם מהר"ם אלשיך קי"ל כהש"ך דבתראה הוא מהר"ם בן חביב הובאו דבריו בגו"ר ח"מ כלל ח' ס"ט:

צד

כנ"הג לא ראה למור"ם בספרו דרכי משה הבר"י א"ח סע"ה והכנ"הג ח"מ סכ"ח הגב"י אות ה' מסתפק אם הריב"ש ראה למרדכי והביא דבריו הרב חיד"א בש"הג ח"א דנ"ד ע"ב:

צה

ש"ות מהריט"ץ אע"ג דלא ראהו הכנ"הג ומעולם לא הזכירו וכמ"ש היא"ה א"ה סע"ה הגב"י אות יו"ד ודלא כהפר"ח אבל מצאתי שמביא ממי שהביאו דבריו בחיבוריהם בח"מ סי' רצ"א הגב"י אות י"ז י"ח י"ט ודבר זה נראה לעינים הוא כי הכנ"הג עלה לשמים חדש אלול שנת תג"ל כמ"ש ה' חיד"א בש"הג ח"א דכ"ו ע"א ומהריט"ץ נדפס ש' תנ"ד כמבואר שם:

צו

מאי דקי"ל כל ספק שבתקנה נעמידנו ע"פי דין תורה כמ"ש הרא"ש בתשובתיו ופסקו מרן א"ה סקי"ח ה"מ בדבר שאין לו זכות בנכסים כמו תקנת ההשבון משא"כ אם יש לו זכות בנכסים ער"הש ח"מ סמ"ו ס"ז מהמש"ל בתשו' בפכ"א מה' מלוה ולוה:

צז

ליסרו שכותבין הפוסקים פירושו נדוי. כנ"הג י"ד סרכ"ח הגב"י אות תש"ב:

צח

דבר דלא שכיח אם השמיטוהו הגאונים והרי"ף אין לומר בו דאין הדין כן. הב"י י"ד סי' קצ"ז:

צט

שמיעה מדברי רז"ל עד מפי עד מפי עבד מפי שפחה מפי אשה אבל אין פירושו בע"א. הרשב"ץ ח"א ספ"ג:

ק

אנא נפשאי כתבית בס"הק השמר אמת בסופו שמור שארית דף ו' מביא מהרשב"ץ ח"ב וח"ג ודלא כמ"ש הרב קול אליהו ח"א סי"ו דלא היה למרן רק ח"א בלבד וכן ראיתי בס' כ"י לחכמי המערב וכ"כ בס' ברית אבות הנד"מ דקכ"ב ושם הוכחתי הפך זה ועתה

ראיתי להמבי"ט ח"א סי' חל"ק שכתב ביד בעל תורה אחד שבידו ס' הנז' ויש בו קרוב לשני מאות תשובות ואח"ך מצא יותר ע"כ וקרוב לשמוע מ"ש בעל תורה אחד על מרן קאמר שהיה בזמנו ובמעון הקדוש צפ"ת היא"ר שני המלכים נועדו ואלו ש"ות הרשב"ץ שלפנינו ח"א אין בו אלא קע"ז ש"ות ואפילו שנאמר דבעל תורה דקאמר אינו מרן אודי לי מיהת דבמעון הקדוש הנ"ל היה שם יותר ממה שלפנינו בדפוס של ח"א ועיין לו להמבי"ט ח"ב שהביא מהרשב"ץ ממ"ש במתנות שניתנו להכלה והיא לו בח"ב סרצ"ב וכ"כ המבי"ט הובאו דבריו בש"ות מרן א"ה ממ"ש הרשב"ץ והיא לו נדפסה בח"ב דכן הובאה בח"ג וכן הזכירה הרב בנו מהרימ"ט בח"ב א"ה סימן מ"ח ולא עוד אלא דרך לימודי ראיתי שמביא מרן מהרשב"ץ גם ממה שאין בידינו בדפוס בי"ד סי' רכ"ח הביא ממ"ש בנדוי וחרם שא"צ אפרה וכן שם בפועל דגם אם קיבל בחרם יכול להתיר וכן בא"ה סקנ"ד בישען על ביתו שצריך שתטעון בפניו וכן שם בראובן שבא לעירו בחדש כסלו וכן מ"ש הב"י ח"מ סנ"ז בשטר פרוע ושם סי' רצ"א בראובן שנתן ארנקי לשמעון וכן בסי' נז"ר בשטר מתנה שכתוב בו קנין מעכשיו וכן בסי' רצ"ז נפקד שמעון שטען וכו' וכ"כ ממנו בסרע"ו ואם טען הבן הגדול שיש לו ארגז בבית אביו ובאמת שיש כדמות זה בח"ג סי' רע"ו אך אין הלשון מכוון כמ"ש ממנו מרן שם וכן מביא ממנו הבדק הבית בי"ד סי' רס"א במילה לממזר בשבת וכן שם ריש ח"מ בראובן שהזמינוהו טובי העיר והוא מסרב וכן שם במי שנמצא כתוב בפנקסו הו"ל כחייב מודה וכן מ"ש ממנו שם בסימן שפ"ח כ"ז לא נמצאו בדפוס וכן מ"ש ממנו הרדב"ז ח"ב ספ"נ וקנ"ד וקנ"ז לא נראו בעליל לארץ אך האמת דלא נמצא כולו בשלימות לפני מרן הקדוש ולכן זימני טובא דלא מייתי משאר חלקים כמו תשובה של ח"ב שמביא הרב מהרא"י שם וכן בבד"ה ח"מ סס"ט שמביא דברי הרשב"ץ והוא בח"א סל"ב ולא הביא ממ"ש שם ח"ב סי' צד"ק שרמזה הרב חיד"א בח"ש ח"ב דף מ"ד ע"ד:

ת"ו ש"ל ב"ע